

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

Kelile ve Dimne Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi

A Bibliography Essay on Kelile and Dimne

DOI: 10.5281/zenodo.12625546

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
ArticleArrivalDate
06.06.2024

Makale Kabul Tarihi /
ArticleAcceptedDate
30.06.2024

Makale Yayın Tarihi /
ArticlePublicationDate
02.07.2024

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Yazarlar

Hasan Tel

Doktora Öğrencisi
Milli Eğitim Bakanlığı/Türk Dili
ve Edebiyatı Öğretmeni
hasantelogr@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-0443-5656>

Ayşe Akyol

Yüksek Lisans Öğrencisi
Milli Eğitim Bakanlığı/Türk Dili
ve Edebiyatı Öğretmeni
anazlimgul_46@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0009-0007-9357-8088>

Öz

M.Ö. III. yüzyılda bir Hint hükümdarının şehzadesini eğitmek üzere görevlendirilen rahip tarafından kaleme alınan *Kelile ve Dimne*, filozof Beydeba ile Hükümdar Debşelim'in karşılıklı konuşmalarından oluşur. Kitap fabl türünde yazılmış nasihatname özelliği taşır. Beş kitap anlamında "Pança Tantra" adıyla da bilinen eserin kahramanları hayvanlar olup teması insanlarla ilgilidir. İç içe geçmiş farklı hikâyelerden oluşan eserin her bir bölümünde bir temel hikâye ve alt hikâyecikler yer alır. Bu hikâyelerin her biri farklı bir hikmeti konu edinmiştir. Başlangıçta hükümdarın çocuklarını eğitmek amacıyla yazılmış olan kitaba zaman içerisinde ailevi konular ve siyasi meseleler, ferdi ahlak başlıklarının da eklenmesiyle içerik genişletilmiştir. Gerek çeviriler yoluyla gerekse uyarlamalar şeklinde farklı diller ve kültürlerle buluşturulan *Kelile ve Dimne*, çeşitli alanlarda akademik çalışmalara konu olmuştur ancak yapılan çalışmalar eserin ününe oranla azdır. Oysa dünyada birçok eseri ve yazarı etkilemiş olan bir eserle ilgili ciddi sayıda çalışma yapılmış olması beklenirdi. Bu makalede *Kelile ve Dimne*'nin yazma nüshaları, eserle ilgili çalışılmış tezler, yazılan kitaplar, makaleler ve sunulan bildiriler tespit edilerek eser hakkında yapılmış olan çalışmalar nazara verilmiştir. Yapılan bu çalışmayla böylesine önemli bir eserle ilgili bibliyografya anlamında eksikliğin tamamlanması amaçlanmıştır. Bu vesileyle yeni çalışmalar için araştırmacılara kaynaklara ulaşmada kolaylık sağlanmış olacaktır. Ayrıca eserin hak ettiği ilgiye değer yeni çalışmaların yapılmasına katkıda bulunulacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pança Tantra, Kelile ve Dimne, Beydeba, Klasik Türk Edebiyatı, bibliyografya.

Abstract

B.C. III. The work titled *Kelile ve Dimne*, written by a priest assigned to educate the prince of an Indian ruler in the 16th century, consists of the mutual conversations of the philosopher Beydeba and the ruler Debşelim. The book has the characteristics of an advice written in the fable type. The heroes of the work, also known as "Pança Tantra" in the sense of five books, are animals and its theme is related to humans. Consisting of different intertwined stories, each part of the work contains a basic story and sub-stories. Each of these stories is about a different wisdom. The content of the book, which was initially written for the purpose of educating the children of the ruler, was expanded over time by adding the titles of family issues, political issues and individual morality. *Kelile and Dimne*, which were introduced to different languages and cultures both through translations and adaptations, have been the subject of academic studies in various fields, but the studies are few compared to the fame of the work. However, it would be expected that a significant number of studies would be conducted on a work that has influenced many works and writers around the world. In this article, the theses, books, articles and declarations on *Kelile and Dimne* were identified and the studies on the work were taken into consideration. With this study, it is aimed to complete the deficiency in terms of bibliography regarding such an important work. In this way, it will be easier for researchers to access resources for new studies. It is also anticipated that it will contribute to the creation of new studies worthy of the attention that the work deserves.

Keywords: Pança Tantra, Kelile ve Dimne, Beydeba, Classical Turkish Literature, bibliography.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

GİRİŞ

Sözlükte “1. Kitapları konu edinen ilim dalı, kitap bilgisi. 2. Belirli bir konu üzerindeki yayınların tamamı, kitabiyat. 3. Bir ilmî araştırmada faydalanılan eserlerin listesi, kaynakça” (Ayverdi, 2006:359) şeklinde tanımlanan bibliyografya, Yunanca *biblion* (kitap) ve *graphien* (yazmak) kelimelerinden meydana gelen ve dilimize Fransızcadan geçen bir terimdir (Durmuş, 2002: 83). Bibliyografya bir konuda yapılan tüm çalışmaların bir araya getirilmesi suretiyle oluşturulur. Bu konuda Türk edebiyatındaki ilk çalışma Kâtip Çelebi tarafından kaleme alınan *Keşfü’z-zunûn* eseridir. Bibliyografik çalışmalar bir konuyla ilgili yapılan çalışmalara ulaşılabilme kolaylığı sağlaması yönüyle araştırmacılar için önemli bir kaynaktır. Ayrıca hakkında bibliyografya çalışması yapılan konuyla ilgili akademik çalışmaların ne seviyede olduğuna ve bu alanda daha neler yapılabileceğine dair fikirler vermesi açısından da önem arz eder. Bunun yanında yapılan çalışmalarda eserin daha ziyade hangi yönü üzerinde durulduğu veya konuya ağırlıklı olarak hangi açılardan bakıldığının tespiti de mümkündür. Dahası bibliyografyaya konu olan eserle akademik dünyanın ne kadar alakadar olduğu, eserin hak ettiği ilgiyi görüp görmediği hususlarında da değerlendirme yapma imkânı sunar. Tüm bu yönleriyle bibliyografya denemeleri ilmî çalışmalar hakkında bilim dünyasına ışık tutma misyonunu da üstlenmiş olur.

Klasik Türk edebiyatı alanında bugüne kadar farklı eserler ve kişilerle ilgili çeşitli bibliyografya çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaları şu şekilde sıralamak mümkündür: Mesnevî Araştırmaları Bibliyografyası (Uludağ, 1995: 55-86), Türkçe Şuara Tezkireleri Üzerine Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası (Köksal, 1999: 544-567), Türk Tasavvuf Edebiyatı Literatürü (Bilgin, 2007: 331-352), Necati Bey ve Şeyh Galip Literatürü (Sinan, 2007: 565-586), Mevlâna Bibliyografyası (Tekin, 2007: 345-398), Yusuf u Züleyha Bibliyografyası (Koncu, 2007: 617-630), Leyla ve Mecnun Bibliyografyası (Koncu, 2007: 597-615), Klasik Türk Edebiyatında Şehrengiz Çalışmaları Hakkında Bibliyografya Denemesi (Tıgılı, 2007: 763-770), Kıyafetnameler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (Çakır, 2007: 333-350), Nâbî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (Bektaş, 2009: 518- 537), Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası (Gıynaş, 2011: 245-260), Şeyh Galib Hakkında Bazı Bibliyografik Notlar (Tülücü, 2011: 253-263), Türk Tezkireciliği Bibliyografyası (Musalı, 2011: 1-390), Âmil Çelebioğlu’nun Bibliyografyası (Öztoprak, 2013: 13-24), Şair Nâbî’nin Bibliyografyası (Keleş, 2012: 391), Nef’î Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (Koşik, 2013: 1979), Bâkî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (Aktaş, 2018: 876-913), Tezkireler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (Erken, 2018: 35-77), Nergisî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (Bahir, 2019: 57-72), Gülistân Hakkında Türkçe Çalışmalar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (Şıvga ve Özsoy, 2022: 144-179).

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

Türk edebiyatı denilince akla ilk gelen edebî dönemlerden biri de Klasik Türk Edebiyatı olarak adlandırılan dönemdir. Gerek unutulamayacak hikâyeleriyle gerekse hafızalara kazınmış şiirleriyle bu edebiyat, her bireyin zihninde bir iz bırakmıştır. Edebiyata ilgi duyan duymayan herkes mutlaka bu dönemle ilgili bir masal, bir aşk hikâyesi veya bir beyit bilir. Sanılanın aksine hem üretildiği dönemde hem de daha sonradan toplumun kahir ekseriyetinde karşılık bulduğunu söylemek mümkündür. Hatta klasik Türk edebiyatının zirve döneminde diğer ulus edebiyatlarının da gıpta ettiği bir seviyeye ulaşmıştır. Hâliyle böylesine kökleri sağlam ve ayağı yere basan bir edebî dönemde verilen eserlerle ilgili birçok çalışma da yapılmıştır. Hâl böyle olunca bu çalışmaların bir araya getirilmesi ihtiyaçtan öte bir zorunluluk olmuştur. Bu dönemde içerik itibarıyla çok zengin ve sayıca oldukça fazla birçok türden eser üretilmiştir. Bunlardan biri de Hint kökenli bir eser olan *Kelîle ve Dimne* masallarıdır. Bu bağlamda çalışmada *Kelîle ve Dimne* ile ilgili genel bilgi verilecek, eserin yazma nüshaları, eser üzerine çalışılan tezler, yazılan kitaplar, makaleler ve sunulan bildirimler listelenecek. Sonuç bölümünde ise çalışma ile ilgili genel bir değerlendirmede bulunulacaktır.

1. KELÎLE VE DİMNE

Hindistan gibi çok farklı dillerin ve inançların beşiği olmuş bir coğrafyada renkli bir kültür ortamında doğal olarak zengin edebî eserler üretilmiştir. Köklü bir geleneğe sahip olan Hint edebiyatında böylesine elverişli kültür havzasından beslenen önemli edebî anlatıların başında *Pança Tantra* masalları gelmektedir (Bülbül, 2017: 981). Bu anlatıların kaynağı ile ilgili önemli bir görüş şu şekildedir(Çağdaş 1962: 9):

Hertel'e göre, Pança Tantra'nın vatanı Keşmir'dir. Edgerton'a göre ise eser güneybatı Hindistan'da doğmuştur. Eserin yazılış tarihini ilk önce MÖ. 200 kabul eden Hertel, sonradan MS. 300 tarihini benimsemiştir. Edgerton ise Pança Tantra'nın MS. 100-500 yılları arasında yazılı olarak mevcut olabileceği, fakat kesin bir söylemin mümkün olamayacağı kanaatindedir. Edgerton'u bu kanaate sevkeden Pança Tantra'nın 6. yüzyılda yapılmış olan ve halen kayıp Pehlevî nüshadan yapılmış Süryani ve Arapça tercümelemeleri olmuştur.

MÖ. 1200-500 yıllarında Hintliler arasında fabl türü anlatıların yaygın olduğu ileri sürülmektedir. O dönemin insanları kendine özgü düşünce, tutum ve davranışları çevresinde gördüğü karakteristik özellikteki hayvanlara uyarlamıştır. MÖ. 500'lere gelindiğinde bu tür anlatıları insanların tavır ve davranışlarını olumlu yönde değiştirmeyi amaçlayarak yazıya geçirmişlerdir. Pança Tantra'daki anlatılar bu döneme ait işlenmiş, gelişmiş, içine ustalıkla didaktik unsurlar yerleştirilmiş anlatılardır. Hint geleneğinde öğretici masallar önceleri hoş vakit geçirmek ve eğlenmek gayesiyle anlatılmış, daha sonradan bilgi ve düşüncelerin yayılması amacına hizmet eden bir araç formuna sokulmuştur. Son aşamada ise düz yazı biçimine dönüştürülerek masalın özünü meydana getiren şiir parçaları masal içine monte edilmiştir. Masallar içine sonradan başka ara masallar da katılmak suretiyle “masal içinde masal” şeklinde, bir ana masal içinde çeşitli masalların anlatıldığı “çerçeve

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

masal” formuna dönüştürülmüştür. Günümüzde *Kelile ve Dimne* olarak bilinen *Pança Tantra* bu türün Sanskritçe asıllı en eski örneğidir (Bülbül, 2017: 981-982).

Kelile ve Dimne, Arapça metinde Beydebâ (Far. Bîdpây, Pîlpây) olarak geçen filozofla hükümdar Debşelim (Far. Dâbeşlîm) arasında gerçekleşen diyalog biçiminde kaleme alınmış bir eserdir. Bu adı muhtemelen III. yüzyılda yaşamış Hint hükümdarlarından birinin şehzadesini eğitmek üzere görevlendirmiş olduğu Vişnu rahip tarafından hazırlanan *Pança Tantra* adlı eserdeki *Karataka ve Damanaka* (Pehlevî dilinde Kelileg ve Demneg) adlarında iki çakal kardeşten alır. Kitapta geçen masalların kahramanları hayvanlardır. Başlangıçta bir hükümdarın çocuklarını eğitmek amacıyla yazılan kitabın hükümdarların istekleriyle yeniden yazılan versiyonlarında daha ziyade ailevi, siyasi ve ferdî ahlakla ilgili konulara yer verilmiştir (Karaismailoğlu, 2022: 2010).

Eserin kim tarafından ve ne amaçla yazıldığı kitapta şu şekilde ifade edilir (Bülbül, 2017: 981-982):

sakalârthashâtrasâramcagatisamâlokyavishnuşarmedamtantraihpncabhiretaççakârasumanoharams hâstram (Giriş hikâyesi)

Vishnuşarman (adındaki) bilgin bütün dünyada mevcut kitapların içinde taşıdıkları güzel ve değerli sözlerin özünü bu beş kitapta toplamıştır.

yotraitatpathatiprâyonitishâstramsrinotivâna parâbhavamâpnotisaşakradapikarhiçit(Giriş hikâyesi)

Bu hayat dersi veren kitabı okuyarak veya hikâyeciden dinleyerek öğrenen kimsenin düşmanı (Tanrı) İndra bile olsa sırtı yere gelmez.

İbnü'l-Mukaffa (ö.142/759) çevirisindeki Ali bin Şah'a ait olduğu söylenen bir mukaddimeye göre eserin yazılış hikâyesi şöyledir (Toska, 1989: 3):

İskender, Hint meliki Fur'u yenip komutanlarından birini ülkenin başına getirir. Bir müddet sonra halk ayaklanır ve İskender'in komutanını kovarak yerine kendi halkından bir melikzadeyi hükümdar yaparlar. Dabşelim adındaki bu yeni hükümdar giderek zalimleşir. Bunun üzerine Hakîm Bîdpay, Debşelim'i ziyaret ederek ona yaptıklarının âdil olmadığını ve bir hükümdara yakışmayan bu davranışlardan vazgeçmesini nasihat eder. Dabşelim bu duruma çok kızar. Onu hapsedirir, ama hatasını anlayarak ondan yol gösterici bir kitap yazmasını ister. Böylece bu kitap yazılır.

Eser, dört mukaddime ve beş kitaptan oluşmaktadır. Toplamda on dört bölümden oluşan eserin Süryanice tercümesinde on bölüm bulunmaktadır. Buradan dört bölümün sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Kahramanlar açısından Arapça metinden ve konu bakımından ise Kâşifi'nin Farsça metninden yola çıkarak eserin bölüm başlıkları şu şekilde sıralanmıştır (Karaismailoğlu, 2022: 2010):

1. *Aslan ve Öküz (dedikoducu ve arabozucu kişinin sözünden sakınmak)*; 2. *Dimne'nin durumunu araştırma (kötü davranışlıların lâyık oldukları kişilerle karşılaşması ve sonlarının kötü olması)*; 3. *Gerdanlıklılı Güvercin (dostların anlaşmasının yararları ve yardımlaşmalarının faydaları)*; 4. *Baykuş ve Kargalar (düşmanların durumlarını gözlemek ve onların hilesinden emin olmamak)*; 5. *Maymun ve Kaplumbağa (gafletin zararı ve istenenin kaybedilmesi)*; 6. *Zâhid ve Gelincik (acele etmenin âfeti ve zararları)*; 7. *Fare ve Kedi (metin olma, tedbir alma ve düşmanların belâsından hileyle kurtulma)*; 8. *Melik ve Kuş Fenze (kin sahiplerinden kaçınmak ve bunların dalkavukluğuna güvenmemek)*; 9. *Aslan ve Çakal (hükümdarların en iyi sıfatı ve güçlülerin en güzel özelliği olan affetmenin fazileti)*; 10. *Dişi Aslan, Okçu ve Çakal (davranışların aynı muameleyle karşılık bulması)*; 11. *İlâz, Belâz ve İrâht (özellikle padişahlar için gerekli olan hilim, vakar, sükûnet ve kararlılığın fazileti)*; 12. *Zâhid ve Misafir (kendi durumuna uygun olanları bırakarak başkasını istemenin zararları)*; 13. *Gezgin ve Kuyumcu (hükümdarların gaddar ve hain kişilerin sözünden kaçınması gerektiği)*; 14. *Şehzade ve Arkadaşları (zamanın/şartların değişmesine aldırılmamak ve işleri kazâ ve kadere bağlamak)*. Ayrıca bazı Arapça yazmalarda Nasrullah ve Kâşifi'nin metinlerinde bulunmayan

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

“Güvercin, Tilki ve Leylek”, “Fareler Kralı” ve “Balıkçıl Kuşu ile Ördek” hikâyeleri de yer almaktadır. Bunlardan “Fareler Kralı” Süryânice metinde de vardır.

Çerçeve hikâye karakteristiği taşıyan bu anlatıda dinleyicinin ya da okuyucunun anlatıyı tam olarak anlaması, bir diğer deyişle masalda verilmek istenilen mesajı alabilmesi için masalı sonuna kadar dinlemesi ya da okuması gerekmektedir. Birçok hayvanın hikâyesini ihtiva etse de kitaptaki en önemli ve hacimli hikâyenin kahramanları olan iki çakalın adı olan *Kelîle ve Dimne* (Sanskritçe Karataka ve Damanaka, daha eski Süryani tercümesinde Kalilag ve Damnag) kitabın bu adla tanınmasını sağlar (Bülbül, 2017: 982).

Çok az kitabın eriştiği üne sahip olan ve *Bidpay Hikâyeleri* olarak da bilinen eserin gerek doğuda gerekse batıda hem orijinalinden ve hem de ilk çevirilerinden çeşitli dillere tercüme yapılmıştır (Bülbül, 2017: 982-984). Hint dilinden Farsçaya yapılan çevirisi Sasani hükümdarı Enûşervân (ö.579) zamanında yapılmıştır. Enûşervân tercüme işini yapmak üzere özel tabibi olan Bürzuye’yi görevlendirmiştir (Kalyon, 2004: 231). İlk olarak Pehlevi diline çevrilen eser genişletilmiş, Hint kaynaklı başka hikâyelerle zenginleştirilmiştir. Sasani krallığının hazinesi gibi çok sıkı bir şekilde korunan eser daha sonra İbnü’l-Mukaffa tarafından Arapçaya çevrilmiştir. (Bülbül, 2017: 984). Yine Sâmânî hükümdarı Nasr b. Ahmed (ö.331/943)’in isteği üzerine eser, Ebu’l-Fazl Muhammed Bel’amî (ö.329/94) tarafından İbn Mukaffa’nın Arapça tercümesi esas alınarak Farsçaya tercüme edilmiştir. Bel’amî’nin bu tercümesi Rudeki (ö.329/941) tarafından manzum hale getirilmiş ve mesnevi tarzında düzenlemiştir. Ahmed b. Mahmud et-Tusi-i Kani (ö672/1273) tarafından da Farsçaya tercüme edilen eser bunun dışında Hüseyin Baykara (ö.911/156)’nın veziri Mir Ali Şir Nevâî (ö.906/1501)’nin saray vaizi olan Hüseyin Vaiz-i Kaşifi (ö.910/1504-1505) tarafından da Envâr-ı Süheyl adıyla tercüme edilmiştir. İran asıllı olan İbn Mukaffa, Bürzuye tarafından yapılan Farsça çeviriden hareketle *Kelîle ve Dimne*’yi Arapçaya çevirmiştir (Kalyon, 2004: 232-233). İbnü’l-Mukaffa’nın Pehleveden Arapçaya yapmış olduğu bu tercüme esnasında eserin aslında mevcut olmayan yeni bölümler ve eklenen hikâyeler ona yeni bir çehre kazandırmıştır. Hatta bu tercümeden sonra anlatılar *Kelîle ve Dimne* hikâyeleri adıyla anılmaya başlamıştır. Pehleveden Arapçaya yapılan bu tercüme anlatıların birçok dünya diline yayılmasında öncü olmuştur. Eserle ilgili diğer önemli bir tercümesi ise Hüseyin Vaiz-i Kaşifi’nin İbnü’l-Mukaffa’nın eserinden Farsçaya çevirdiği Envâr-ı Süheylî adlı eseridir. Bu eser, İbnü’l-Mukaffa’nın eserinden hem kurgu ve hem de hikâye sayısı bakımından farklılık göstermektedir. Eserin Anadolu sahasında bilinen sadece iki tercümesi bulunmaktadır. Bunlardan birisi Kul Mes’ud tercümesi, bir diğeri de Hüseyin Vaiz-i Kaşifi’nin Envar-ı Süheylî adlı eserine dayanan Filibeli Alaaddin Ali Çelebi (ö.950/1543)’nin Hümâyûn-nâme adlı eseridir (Bülbül, 2017: 979). Yaklaşık olarak 570 yılında Süryani bir din adamı olan Bud tarafından Kalilag-Dimnag adıyla Farsçadan Süryaniceye çevrilen el yazma eser Paris’e getirilerek G. Bickell tarafından yayınlanmıştır. *Kelîle ve Dimne* daha sonraki zamanlarda Süryanî bir papaz tarafından İbn Mukaffa’nın çevirisi esas alınarak ikinci defa Süryani diline çevrilmiştir (Kalyon, 2004: 233).

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

Mevlânâ' (ö.672/1273)'dan La Fontaine (ö.1965)'e büyük yazarlara ve birçok esere ilham olan *Kelile ve Dimne*, hem konusuyla hem hikâyeleriyle dünyada âdeta bir "Kelile ve Dimne edebiyatı" oluştururken İslam minyatür alanında da bir geleneğin doğmasına neden olmuştur (Karaismailoğlu, 2022: 2010). Klasik edebiyat döneminde diğer birçok eser gibi Türk kültürüne kaynaştırılan ve İslami forma sokulan *Kelile ve Dimne* günümüzde de her yaştan ve her eğitim seviyesinden okur tarafından ilgi gören ve farklı bilim dallarından araştırmacıların çalışmalarına konu olan bir eser olmaya devam etmektedir.

2. BİBLİYOGRAFYA

a. Yazma Eserler

- 1 Beyazıt Kütüphanesi, Koleksiyon: Beyazıt, Koleksiyon no: BM10481, Bibliyografik kayıt no: 573072.
- 2 Beyazıt Kütüphanesi, Koleksiyon: Beyazıt, Koleksiyon no: BM12660, Bibliyografik kayıt no: 575193.
- 3 Beyazıt Kütüphanesi, Koleksiyon: Beyazıt, Koleksiyon no: BM12686, Bibliyografik kayıt no: 575216.
- 4 Beyazıt Kütüphanesi, Koleksiyon: Beyazıt, Koleksiyon no: BM5613, Bibliyografik kayıt no: 578672.
- 5 Beyazıt Kütüphanesi, Koleksiyon: Veliyyüddin Efendi, Koleksiyon no: V3182/19, Bibliyografik kayıt no: 547341.
- 6 Bursa İnebey Kütüphanesi, Koleksiyon: H.Çelebi, Koleksiyon no: 763, Bibliyografik kayıt no: 31908.
- 7 Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Koleksiyon: Hüdai Efendi, Koleksiyon no: 01325, Bibliyografik kayıt no: 367127.
- 8 İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: 550/1.
- 9 Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Koleksiyon: Bölge Yazma Eserler Basma, Koleksiyon no: BB0000014232, Bibliyografik kayıt no: 54100.
- 10 Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Koleksiyon: Bölge Yazma Eserler Basma, Koleksiyon no: BB0000020004, Bibliyografik kayıt no: 59375.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 11 Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Koleksiyon: Bölge Yazma Eserler Basma, Koleksiyon no: BB0000020020, Bibliyografik kayıt no: 59391.
- 12 Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Koleksiyon: Bölge Yazma Eserler Basma, Koleksiyon no: BB0000021220, Bibliyografik kayıt no: 60353.
- 13 Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi, Koleksiyon: Yusuf Ağa Kütüphanesi, Koleksiyon no: YB00001420/1, Bibliyografik kayıt no: 114773.
- 14 Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi, Koleksiyon: Yusuf Ağa Kütüphanesi, Koleksiyon no: YB00001420/2, Bibliyografik kayıt no: 114774.
- 15 Köprülü Kütüphanesi, Koleksiyon: Fazıl Ahmed Paşa, Koleksiyon no: 01589-007, Bibliyografik kayıt no: 361836.
- 16 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Arabi, Koleksiyon no: 02162/2, Bibliyografik kayıt no: 149459.
- 17 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Arabi, Koleksiyon no: 02163/2, Bibliyografik kayıt no: 149461.
- 18 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Arabi, Koleksiyon no: 2192, Bibliyografik kayıt no: 149501.
- 19 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Arabi, Koleksiyon no: 2193, Bibliyografik kayıt no: 149502.
- 20 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Arabi, Koleksiyon no: 2194, Bibliyografik kayıt no: 149503.
- 21 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Farsça, Koleksiyon no: 631, Bibliyografik kayıt no: 157415.
- 22 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Müteferrik, Koleksiyon no: 7899, Bibliyografik kayıt no: 398362.
- 23 Millet Kütüphanesi, Koleksiyon: A.E. Müteferrik, Koleksiyon no: 7829, Bibliyografik kayıt no: 398268.
- 24 Milli Kütüphane, Demirbaş No: 06 Hk 111, DVD Numarası:1184.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 25 Milli Kütüphane, Koleksiyon: Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, Koleksiyon no: 06 Hk 111, Eski koleksiyon no: 06 Hk 111, Bibliyografik kayıt no: 584481.
- 26 Milli Kütüphane, Koleksiyon: Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Koleksiyon no: 06 Mil Yz A 5085, Eski koleksiyon no: 06 Mil Yz A 5085, Bibliyografik kayıt no: 604947.
- 27 Milli Kütüphane, Koleksiyon: Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Koleksiyon no: 06 Mil Yz A 11275, Eski koleksiyon no: 06 Mil Yz A 11275, Bibliyografik kayıt no: 617313.
- 28 Milli Kütüphane, Koleksiyon: Nevşehir Damad İbrahim Paşa İl Halk Kütüphanesi, Koleksiyon no: 50 Damad 465/2, Eski koleksiyon no: 50 Damad 465/2, Bibliyografik kayıt no: 592042.
- 29 Manisa Kütüphanesi, Koleksiyon: Manisa İl Halk Kütüphanesi, Koleksiyon no: 2748, Bibliyografik kayıt no: 98237.
- 30 Nuruosmaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Nuruosmaniye, Koleksiyon no: 03507-001, Bibliyografik kayıt no: 177094.
- 31 Nuruosmaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Nuruosmaniye, Koleksiyon no: 03508-001, Bibliyografik kayıt no: 177096.
- 32 Samsun İl Halk Kütüphanesi, Koleksiyon no: 55 Hk 1387/3, Eski koleksiyon no: 55 Hk 1387/3, Bibliyografik kayıt no: 622155.
- 33 Sivas Ziya Bey Kütüphanesi, Koleksiyon: Sivas Basma, Koleksiyon no: 8722, Bibliyografik kayıt no: 527665.
- 34 Sivas Ziya Bey Kütüphanesi, Koleksiyon: Sivas Basma, Koleksiyon no: 8851, Bibliyografik kayıt no: 527793.
- 35 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Ali Nihat Tarlan, Koleksiyon no: 00687, Bibliyografik kayıt no: 195692.
- 36 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Antalya Tekelioğlu, Koleksiyon no: 00550-001 Bibliyografik kayıt no.: 401309.
- 37 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Ayasofya, Koleksiyon no: 04095-003, Bibliyografik kayıt no: 205338.
- 38 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Ayasofya, Koleksiyon no. 04213, Bibliyografik kayıt no: 205656.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 39 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Ayasofya, Koleksiyon no: 04214, Bibliyografik kayıt no: 205657.
- 40 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Carullah, Koleksiyon no: 01727, Bibliyografik kayıt no: 227739.
- 41 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Fatih, Koleksiyon no: 03682-001, Bibliyografik kayıt no: 242020.
- 42 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Fatih, Koleksiyon no: 03682-002, Bibliyografik kayıt no: 242021.
- 43 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Fatih, Koleksiyon no: 05325-001, Bibliyografik kayıt no: 244516.
- 44 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Hacı Mahmud Efendi, Koleksiyon no: 01588-002, Bibliyografik kayıt n.: 253426.
- 45 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Hacı Mahmud Efendi, Koleksiyon no: 04529-002, Bibliyografik kayıt no: 258197.
- 46 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Hasan Hayri Abdullah Efendi, Koleksiyon no: 00136, Bibliyografik kayıt no: 268831.
- 47 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Hüsrev Paşa, Koleksiyon no: 00619, Bibliyografik kayıt no: 277623.
- 48 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: İhsan Mahvi, Koleksiyon no: 00162, Bibliyografik kayıt no: 280996.
- 49 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: İzmirli İsmail Hakkı, Koleksiyon no: 01382, Bibliyografik kayıt no: 285561.
- 50 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: İzmirli İsmail Hakkı, Koleksiyon no: 01407, Bibliyografik kayıt no: 285597.
- 51 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: İzmirli İsmail Hakkı, Koleksiyon no: 01408, Bibliyografik kayıt no: 285598.
- 52 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: İzmirli İsmail Hakkı, Koleksiyon no: 01409, Bibliyografik kayıt no: 285599.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 53 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Laleli, Koleksiyon no: 01897, Bibliyografik kayıt no: 300006.
- 54 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Mikrofilm, Koleksiyon no: 00187, Bibliyografik kayıt no: 653371.
- 55 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Mikrofilm, Koleksiyon no: 01113-001, Bibliyografik kayıt no: 654910.
- 56 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Mikrofilm, Koleksiyon no: 01113-002, Bibliyografik kayıt no: 654911.
- 57 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Lala İsmail, Koleksiyon no: 00516, Bibliyografik kayıt no: 296371.
- 58 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Laleli, Koleksiyon no: 01793-003, Bibliyografik kayıt no: 299829.
- 59 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Mehmed Sefayihî, Koleksiyon no: 00851, Bibliyografik kayıt no: 307522.
- 60 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Nafiz Paşa, Koleksiyon no: 01010, Bibliyografik kayıt no: 314509.
- 61 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Osman Huldi Öztürk, Koleksiyon no: 00578-001, Bibliyografik kayıt no: 316267.
- 62 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Osman Huldi Öztürk, Koleksiyon no: 00578-002, Bibliyografik kayıt no: 316268.
- 63 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Ramazan Şeşen, Koleksiyon no: 00146, Bibliyografik kayıt no: 321456.
- 64 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Reisulküttab, Koleksiyon no: 00945, Bibliyografik kayıt no: 323304.
- 65 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Reşid Efendi, Koleksiyon no: 00835, Bibliyografik kayıt no: 635158.
- 66 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Sami Benli, Koleksiyon no: 00082, Bibliyografik kayıt no: 407578.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 67 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Sami Benli, Koleksiyon no: 01035, Bibliyografik kayıt no: 408685.
- 68 Süleymaniye Kütüphanesi, Koleksiyon: Sami Benli, Koleksiyon no: 02132, Bibliyografik kayıt no: 409848.
- 69 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Hazine Kit., Koleksiyon no: 000362, Bibliyografik kayıt no: 557671.
- 70 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Hazine Kit., Koleksiyon no: 000363, Bibliyografik kayıt no: 557672.
- 71 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Hazine Kit., Koleksiyon no: 000979, Bibliyografik kayıt no: 558240.
- 72 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Revan Köşkü, Koleksiyon no: 001022, Bibliyografik kayıt no: 561884.
- 73 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Revan Köşkü, Koleksiyon no: 001023, Bibliyografik kayıt no: 561885.
- 74 Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Koleksiyon: Revan Köşkü, Koleksiyon no: 001024, Bibliyografik kayıt no: 561886.

b. Kitaplar

- 1 Adamovic, Milan (1994). *Kelile ü Dimne: Türkische Handschrift T 189 der Forschungsbibliothek Gotha*, New York: Georg Olms Verlag.
- 2 Alaeddin Ali Çelebi (Çeviren) (1876). *Hümayunname*. İstanbul: Şevki Efendi Matbbası.
- 3 Antmen, Ahmet (2006). *Kelile ve Dimne*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- 4 Atıl, Esin (1981). *Kalila wa Dimna: Fables from a Fourteenth-Century Arabic Manuscript*, Washington: Smithsonian Institution Press.
- 5 Aykut, Said (2007). *Beydebâ-İbnü'l-Mukaffa, Kelile ve Dimne*, İstanbul: Şüle Yayınları.
- 6 Basharin, Pavel (2007). *On Kalila wa Damna and Persian Mational Fairy Tales*, Moscow: Tansoxiana.
- 7 Batur, Suat (2005). *Kelile ve Dimne*, İstanbul: Akdeniz Yayıncılık.
- 8 Benfey, Theodor (2014). *Pantschatantra (fünf Bücher Indischer Fabeln) Märchen und Erzählungen*, Leipzig: Nabu Press.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 9 Benouniche, Leïla (1995). *Le Kalila et Dimna de Genève: histoire d'un recueil de fables illustré*, Genève: Slatkine Reprints Edition.
- 10 Bickell Gustav- Benfey, Theodor (2018). *Kalilag und Damnah, alte syrische Übersetzung des Indischen Fürstenspiegels*, Leipzig: Wentworth Press.
- 11 Blois, François De (1991). *The Pancatantra: From India to the West-and Back, A Mirror for Princes from India, Illustrated Versions of the Kalilah wa Dimnah, Anvar-i Suhayli, Iyar-i Danish, and Humayun Nameh*, Editör: Ernst J. Grube, Bombay: Marg Yayınları.
- 12 Cheikho, Louis (2010). *La Version Arabe De Kalilah Et Dimnah (1905) (Arabic and English Edition), Abdallah İbn-Al-Mukaffa*. Beyrut: Kessinger Publishing.
- 13 Cowen, Jill, Sanchia (1989). *Kalīla wa-Dimna: An Animal Allegory of the Mongol Court the Istanbul University Album*, New York: Oxford University Press.
- 14 Çağdaş, Kemal (1962). *Pançatantra Masalları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- 15 Çatıkkaş, Ata (1999). *Ahmet Midhat'ın Kelile ve Dimne Tercümesi (Hulasa-i Hümayunname)*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- 16 Çimen, Feyzi (2022). *Âsâru'l-İmâmiyye, Molla Muhammed Timur'un Çağatayca Kelile ve Dimne Tercümesi (İnceleme-Metin-Dizin-Sözlük)*, Ankara: DBY Yayınları.
- 17 Derenbourg, Joseph (1881). *Deux versions hébraïques du Livre de Kalilah et Dimnah*, Paris: Published by Vieweg.
- 18 Doğrul, Ömer Rıza (Çeviren) (1985). *Kelile ve Dimne*, Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları.
- 19 Eastwick, Edward Backhouse (1854). *The Anvar-ı Suhaili; or The Lights of Canopus; Being the Persian Version of the Fables of Pilpay; the Book "Kalilah and Damnah*, Published by Printed and Published by Stephen Austin. Hertford1: Bookseller to the East-India College.
- 20 Elmas, Yılmaz (2005). *Kelile ve Dimne*, İstanbul: Engin Matbaacılık.
- 21 Erdem, Mehmet Dursun (2021). *"Ön Söz" Kelile ve Dimne*, Ankara: Pruva Yayınları.
- 22 Grube, Ernst (1991). *A Mirror of Princes from India: Illustrated Versions of the Kalilah wa Dimnah, Anvar-i Suhayli, Iyar-i Danish and Humayun Nameh*, Bombay: The Marg Foundation.
- 23 Hacıoğlu, Selahattin (2006). *Beydebâ-İbnü'l Mukaffa Kelile ve Dimne*, İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınlar.
- 24 Hertel, Johannes (1912). *The Panchantantra-Text of Purnabhdra*, Cambridge: Published by Harvard University.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 25 Kabaklı, Ahmet (1972). *Ezelî Hikmet, Kelîle ve Dimne* (Çev: Selahattin Alpay), İstanbul: Bedir Yayınevi.
- 26 Kalyon, Abuzer (2006). *Kelîle ve Dimne*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- 27 Karaman, Hayrettin- Topaloğlu, Bekir (1990). *Kelîle ve Dimne Tercüme ve Metin*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- 28 Keith-Falconer, Ion (1885). *Kalilah and Dimnah or the Fables of Bidpai*, Cambridge: University Press.
- 29 Kılavuz, Ulvi Murat (2022). *Kelîle ve Dimne, Beydaba*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- 30 Nöldeke, Theodor (2018). *Burzöes Einleitung zu dem Buche Kalila wa Dimna (Schriften der Wissensch)*, Strassburg: Wentworth Press.
- 31 Olivelle, Patrick (1997). *The Panchatantra-The Book of India's Folk Vision*, New York: Oxford University Press.
- 32 Puntani, Vittorio (1889). *Quattro recensioni della versione greca del Kitâb Kalilah va-Dimnah*, İtalya: Soc. Asiat. Neşriyatı.
- 33 Rajan, Chandra (1993). *Vishnu Sharma-The Panchatantra*, London: Penguin Books.
- 34 Shekhar, Indu (1961). *Panchatantra (Persian Translation)*, University Press: Tehran.
- 35 Sultanov, Rahim (2004). *Kelîle ve Dimne (Redaktör: Muhammadaga Sultanov)*. Bakü: Önder Neşriyat.
- 36 Tarlan, Ali Nihat (1972), "Kelîle ve Dimne Hakkında" *Kelile ve Dimne*, (Çev: Selahattin Alpay), İstanbul: Bedir Yayınları.
- 37 Tataroğlu, Aydın (1969). *Kelîle ve Dimne-Beydaba*, İstanbul: Keloğlan Yayınevi.
- 38 Tayak, Mehmet (2006). *Kelîle ve Dimne*, İstanbul: Umut Matbaacılık.
- 39 Teres, Ersin (2013). *Kelîle ve Dimne'den Seçme Hikayeler*, İstanbul: Etkileşim.
- 40 Uğurlu, Nurer (1983). *Kelîle ve Dimne-Beydaba*, İstanbul: Örgün Yayınları.
- 41 Van Bothmer, Hans-Caspar (1981). *KalilaundDimna :Ibn al-Muqaffa'sFabelbuch in einermittelalterlichenBilderhandschrift: Cod. arab. 616 der BayerischenStaatsbibliothekMünchen, Reichert:PublishedbyWiesbaden.*
- 42 Wollaston, Arthur (2020). *TheAnvâr-i SuhailiorLights of Canopus, commonlyknow as KalilahandDimnah, being an adaptationbymullâHusain el-Wâ'iz al-Kâshifî of theFables of Bidpai*,London: Hansebooks.
- 43 Wood, Ramsay (2006). *Kalila et Dimna: Fablesindiennes de Bidpai Paperback. AlbinMichel*, Fransa: NonClasseedition.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 44 Wright, William (1884). *The Book of Kalilah and Dimnah*, transl. *From Arabic into Syriac*, London: Clarendon Press.
- 45 Yalsızuçanlar, Sadık (2017). *Kelile ve Dimne*, İstanbul: Antik Yayınları.
- 46 Yapıcı, Ali İhsan (2019). *Mütercimi Bilinmeyen Eksik Bir Kelile ve Dimne Tercümesi*, Ankara: Sonçağ Akademi
- 47 Zenciroğlu, Halil (2006). *Kelile ve Dimne*. İstanbul: Nesil Yayınları.

c. Makaleler

- 1 Ahmed Mehdevî-i Dâmgânî (1367). Yâddâştâ-yi ber Kelile ve Dimne. *Neşr-i Dâniş*, Cilt: VIII, Sayı: 4, s.s. 22-31.
- 2 Aydın, Karen-Middendorp, Birgit (2009). Ibn al-Muqaffa's Kalila wa-Dimna und der Codex arabicus 616 der Bayerischen Staatsbibliothek München, Tierisch moralisch: die Welt der Fabel in Orient und Okzident. *Begleitschrift zur Sonderausstellung des Landesmuseums Natur und Mensch Oldenburg, Landesmuseum Natur und Mensch*, P. 110-115.
- 3 Barrucand, Marianne (1986). Le Kalila wa Dimna de la Bibliothèque royale de Rabat : un manuscrit illustré il-khanide, *Revue des Etudes Islamiques (numéro spécial en l'honneur de Dominique Sourdel)*, P. 17-51.
- 4 Barrucand, Marianne (1991). Un manuscrit arabe illustré de Kalila wa Dimna du XIIIe siècle et sa copie ottomane. *Archéologie islamique*, n° 2, p. 81-95.
- 5 Benouniche, Leila (1983). Observations sur un manuscrit de Kalila et Dimna. *Revue Suisse d'Histoire de l'Art et d'Archéologie*, n° 40, p. 144-150.
- 6 Bın Junaid, Yahya (2007). Kalila wa Dimna, Ḥadīth al-Dār / Hadeeth ad-Dar. *The Journal of Dar al- Athar al-Islamiyyah*, vol. 24, p. 32-36.
- 7 Blois, François de (1992). "Burzoy's Voyage to India and the Origin of the Book of Kalilah wa Dimnah, *Journal of the Royal Asiatic Society, Third Series*, Vol. 2, No. 1, April, s.s. 85-87.
- 7 Bülbül, Tuncay (2017). Kelile ve Dimne Hikâyelerinin Yaratımı ve Aktarımı: Panca Tantra'dan Hümâyûnnâme'ye. *International Journal of Languages Education and Teaching*, Volume: 5, Issue: 4, s.s. 978-995.
- 8 Cowen, Jill Sanchia (1984). Drama and Morality in Two Early Mongol Illustrated Sequences from the Kalilla wa Dimna. *Oriental Art*, vol: 30, n° 2, 1984, p. 167-177.
- 9 Çetin, Nihat Mazlum (2011). Arapça Birkaç Darb-ı Meselin ve Şeyhî'nin Har-Nâme'sinde İşlediği Hikâyenin Menşei Hakkında, *Şarkiyat Mecmuası*, Yıl 1972, Sayı 7, s. 227-243.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 10 Çimen, Feyzi (2015). Çağatayca Bir Hayvan Adı Üzerine Etimolojik Bir Deneme. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı: 6, s.s. 73-80.
- 11 Çimen, Feyzi (2015). Çağatayca Kelile ve Dimne Tercümeleleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi = The Journal of Turkish Cultural Studies*, Sayı: 33, s.s. 237-260.
- 12 Çimen, Feyzi (2020). Kul Mesûd ile Molla Muhammed Timur'un Kelile ve Dimne'lerinin Hayvan Adları Bakımından Karşılaştırılması. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 8, s.s. 856-863.
- 13 Dikmen, Melek- Bahar, Büşra (2023). Kelile ve Dimne'de dünya hayatını anlatan bir hikâye: kuyuya atlayan adam, *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 33, s.s. 949-983.
- 14 Dokumacı, Neslihan (2021). Metinlerarasılık Bağlamında Mevlânâ'nın Mesnevî'si İle Beydebâ'nın Kelile ve Dimne'si, *Mecmua-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN: 2587-1811 Yıl: 6, Sayı: 11, s.s. 135-151.
- 15 Gray, Basil (1933). Die "Kalila wa Dimna" der Universtät Istanbul, *Pantheon*, n° 12, p. 280-282.
- 16 Gray, Basil (1940). Fourteenth-Century Illustrations of the "Kalilah and Dimnah, *Ars Islamica*, vol. 7, n° 2, p. 134-140.
- 17 Grube, Ernst (1979). The Kalilah and Dimna of the Istanbul University and the problem of early Jalayirid painting, Akten des VII. *Internationalen Kongresses für iranische Kunst und Archäologie*. p. 491-507.
- 18 Grube, Ernst (1990). Prolegomena for a corpus publication of illustrated Kalilah wa Dimnamanuscripts, *Islamic Art*, n° 4, p. 301-481.
- 19 İlhan, Metin (2017). Kelile ve Dimne'de Kullanılan Arkaik Kelimeler ve Bazı Çift Dilli Kullanımlar, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı:14, s.s. 344-356.
- 20 İlhan, Metin- Aktan, Muhammed Felat (2017). Kelile ve Dimne'de Eski Anadolu Türkçesi Dil Unsurları, *Kesit Akademi Dergisi*, Sayı: 11, s.s. 491-498.
- 21 İnal, Güner. (1976). Kahire'de Yapılmış Bir Hümâyünnâme'nin Minyatürleri, *Belleten Dergisi*, Cilt 40, Sayı 159, s. 439-466.
- 22 İsi, Hasan. (2018). Kelile ve Dimne'de Arkaik (Eskicil) Ögeler. *Dede korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C. 7, Sayı 16, s. 56-89.
- 23 İtil, Abidin. (1964). Pañçatantra. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 1.2, s.s. 123-128.
- 24 Kalyon, Abuzer (2004). Kelile ve Dimne'nin Tercüme Serüveni. *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Sayı: 16, s.s. 227-237.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 25 Orak, Kadriye- Berköz, Mahmut (2013). Kelîle ve Dimne Tercümeleri ve Kitlelerin Eğitimindeki Rolü. *Türkiyat Mecmuası*, Cilt: 23, Sayı: 2, s.s. 207 - 232
- 26 Parladr, Şebnem (2011). Ali Çelebi'nin Hümâyunnâmesi: The British Library, *Sanat Tarihi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı:1, s.s. 93-131.
- 27 Pattabanoğlu, Fatma Zehra (2019). Kelîle ve Dimne'deki Etik Unsurlar; Bu Unsurların Ahlâk Eğitimi Bakımından Önemi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 6, s.s. 2767-2779.
- 28 Robinson, Basil, Williams (19580). The Tehran Manuscript of Kalila wa Dimna: A Reconstruction, *Oriental Art*, Vol. 4, p. 108-115.
- 29 Tezcan, Semih (1996). Manzum Kelîle ve Dimne Üzerine Notlar, *Türk Dilleri Araştırmaları*, Cilt: 6, s.s. 81-121.
- 30 Tezcan, Semih (1999). Kelîle ve Dimne, *Türk Dilleri Araştırmaları*, Cilt: 9, s.s. 5-15.
- 31 Tezcan, Semih (1999). Mes'ûd'un Manzum Kelîle ve Dimne'sinde Atasözleri ve Özdeyişler. *Türk Dilleri Araştırmaları*, Cilt: 9, s.s. 29-48.
- 32 Toska, Zehra (1991). Kelîle ve Dimne'nin Türkçe Çevirileri, *Türklük Bilgisi Araştırmaları/Fahir İz Armağanı II*, Volume: 15, Harvard Üniversitesi, s.s. 355-380.
- 33 Toska, Zehra (2007). Ahmet Mithat Efendi'nin Bir Diğer Eseri Hulâsa-i Hümâyunname. *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Cilt: 31, Sayı: II, s.s. 355-380.
- 34 Tümer, Günay, (1972). Yeni Bir Humâyun-nâme Nüshası. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 1, s.s. 253-256.
- 35 Walzer, Sofie (1957). An Illustrated Leaf from a Lost Mamluk Kalilah wa Dimnah Manuscript. *Ars Orientalis*, Vol. 2, p. 503-505.

d. Tezler

- 1 Ali, Mohsin (2013). *Panchantantra in Persian translation: An Evaluative study*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Jawaharlal Nehru University, Delhi.
- 2 Altuner, Betül (2021). *Kelîle ve Dimne'nin Sözvarlığı ve Günümüze Kadarki Süreçte Eserdeki Kelimelerin Geçirmiş Olduğu Anlam Olayları (71a – 154b Arası)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- 3 Ateşgöz, Ayşenur (2022). *Memlüklüler Dönemine Ait Dört Farklı Kelîle ve Dimne Nüshasında Yer Alan Resimlerin Kompozisyon Düzeni ve Sanatsal Üretimler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi.
- 4 Azak, Hülya (1991). *İbnu'l-Mukaffa'nın Kelîle ve Dimne'si İle La Fontaine'nin Fabllarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 5 Bahar, Büşra (2023). *Kelîle ve Dimne Tercümeleri ve Resimli Nüshaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- 6 Bakan, Semra (2006). *Kelîle ve Dimne'de Yer Alan Masalların Dinî ve Ahlâkî Eğitime Katkıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- 7 Bayraktar, Çağlayan (2020). *Timurî Dönem TSMK R. 1023 Numaralı ve TSMK R. 1022 Numaralı Kelîle ile Dimne El Yazmalarının Tasvir Sanatı Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- 8 Bayrami, Gylucan (2014). *Doğu Türkçesi ile Yazılmış Kelîle ve Dimne Tercümesi (1b-50a) Gramer-Metin-Tercüme-Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- 9 Buğdaycı, Sefa. (2021). *Kelîle ve Dimne'nin Sözcükleri ve Günümüze Kadarki Süreçte Eserdeki Kelimelerin Geçirmiş Olduğu Anlam Olayları (155a – 232b Arası)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- 10 Bülbül, Tuncay (2009). *Hümâyûn-Nâme İnceleme-Tenkitleyici Metin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- 11 Erdem, Sezer (1961-62). *Kelîle ve Dimne*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, No. 579, İstanbul Üniversitesi.
- 12 Eşit, Sultan (2010). *Kelîle ve Dimne Çevirisi Türk Dil Kurumu Nüshası: Dilbilgisi Özellikleri-Metin-Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- 13 Gehlhar, James, Norma (1976). *A Stylistic of the Development of Literary Persian and Turkish as Seen in Version of Kalila Wa-Dimna the Fables of Bidpay*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Edinburg Üniversitesi.
- 14 Güler, Gamze (2019). *Süleymaniye Kütüphanesi F. 3682 Numaralı İbrahim Sultan Antolojisi, (Marzubannâme, Kelîle ve Dimne, Sindbadnâme) Minyatürleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- 15 Karadem, Rıza (2023). *Kelîle ve Dimne'nin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- 16 Karaoğlan, Atike (2024). *Şeyhoğlu Mustafa'nın Marzubân-nâme Tercümesi ile Kul Mes'ud'un Kelîle ve Dimne Tercümesi'nde geçen ikilemeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- 17 Kılıç, Muzaffer (1969-1970). *Kelîle ve Dimne (Metin Sözlük)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, No: 929, İstanbul Üniversitesi.
- 18 Kirizman, Zeynep, Jale (1974). *Humayunnâme (Kelîle ve Dimne)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 19 Kuvvetli, Cansu (2021). *Kazan-Tatar Türkçesine Çevrilmiş Kelile ve Dimne Üzerine Dil İncelemesi (İnceleme-Metin-Dizinler)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- 20 Lamia, Şükrü (1933-1934). *Kelile ve Dimne*, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- 21 Özdeni, Doğan (1969-70). *Kelile ve Dimne (Metin, sözlük)*, Yayınlanmamış Lisans Tezi, No. 946, İstanbul Üniversitesi.
- 22 Öztürk, Nuran (2021). *15. Yüzyıl Timurlu Devri Kelile ve Dimne'leri Analitik Çözümlemesi*, Sanatta Yeterlilik, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- 23 Sahafiasl, Parisa (2020). *Büyük Selçuklu Minyatür Sanatının İzleri İbn'ül-Mekarim Hasan'ın Kelile ve Dimne'sindeki Minyatürler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- 24 Sah, Allauddin (2001). *The Relevance of Panchantantra and its impact on modern Persian literature*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Jawaharlal Nehru University, New Delhi.
- 25 Seven, O. Bedreddin (1969-70). *Kelile ve Dimne (Metin, sözlük)*, Yayınlanmamış Lisans Tezi, No. 941, İstanbul Üniversitesi
- 26 Toska, Zehra (1989). *Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne Çevirileri ve Kul Mesûd Çevirisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- 27 Uysal, Hatice Kübra (2019). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H.363 Numaralı Kelile ve Dimne Nüshanın Minyatürlerinin Teknik Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- 28 Yaman, Bahar (2023). *Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevi'deki Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- 29 Yazar, Tuğba (2019). *Beydebâ'nın Kelile ve Dimne Adlı Eserinin Felsefi Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Çorum.

e. Bildiriler

- 1 Benouniche, Leïla (1999). Les origines présumées du Kalila et Dimna de Genève. *10th International Congress of Turkish Art*, Genève, Fondation Max Van Berchem, p. 177-182.
- 2 Grube, Ernst (1995). Some Observations Concerning the Ottoman Illustrated Manuscripts of the Kalilah wa Dimnah: Ali Celebi's Humayun-Name, *Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, Ankara, Kültür Bakanlığı, p. 195-200.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

- 3 Güvenç, Esra (2017). Pañçatantra'da Yer Alan Balıkçıl ve Yengeç Masalının Tahlili, (ASOS) II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu. Alanya.
- 4 Özdemir, Sevim (2009). Edebiyatta Bir Dünya Klasığı Kelile ve Dimne The Panchtantra, *Uluslararası Sempozyum*, Guatire, Venezuela.
- 5 Vardar, Gülşah Kumru- Merhan, Aziz (2016). Kul Mesud'un Manzum Kelile ve Dimne'sinin Dili Üzerine, *Uluslararası Yılduz Türk Dili Sempozyumu*, İstanbul.
- 6 Yılmaz, Meliha (2014). Sanat ve Sanat Eğitime Katkısı Açısından Bir Hint Eseri Kelile ve Dimne. III. *Uluslararası Türk Sanatları, Tarihi Ve Folkloru Kongresi/ Sanat Etkinlikleri*, Delhi, Canada. Pp. 275-286.

Yazarlık Katkısı

Bu makale her bir yazarın %50 hak sahibi olduğu Hasan Tel ve Ayşe Akyol tarafından ortaklaşa yazılmıştır.

SONUÇ

Mevlânâ'dan La Fontaine'e kadar dünya çapında yazarlara ve birçok esere ilham kaynağı olan Kelile ve Dimne farklı dillere tercüme edilmiş, dünyanın farklı coğrafyalarında okunmuş, farklı kültürleri etkilemiştir. Konusunun ve hikayelerinin ilgi çekiciliği ve evrenselliği sayesinde günümüzde dahi tazeliğini korumaktadır. Dünya edebiyatında birçok eserde izlerine rastlanan *Kelile ve Dimne* ile ilgili kitaplar yazılmış, akademik çalışmalar yapılmıştır. Ancak yapılan tüm bu çalışmalar onun dünya çapındaki tanınmışlığına nispetle oldukça azdır. *Kelile ve Dimne* ile ilgili 74 yazma eser, 47 kitap, 35 makale, 27 tez, 6 bildiri tespit edilmiştir. Bu çalışmaların büyük bir kısmının yakın zamanlarda yapılmış olması esere ilginin son zamanlarda arttığını göstermektedir. Eser üzerine yapılan çalışmalarda dikkat çeken bir husus da eserin farklı disiplinler tarafından tez ve makaleye konu edilmesidir. Demek oluyor ki *Kelile ve Dimne* yalnızca bir masal kitabı olmayıp farklı bilim dallarına da malzeme verebilecek zenginlikte bir şaheserdir. Psikoloji, sosyoloji, tarih, görsel sanatlar gibi daha birçok alanda tez veya makaleye kaynaklık edebilecek kabiliyettir. Bu da gösteriyor ki ilerleyen süreçlerde eser, yeni çalışmalara gebe. Bu makalede Hindistan'dan dünyaya yayılıp her kültürde varlığını kabul ettirmiş ve birçok eserde izlerine rastlanan *Kelile ve Dimne* ile ilgili yapılmış çalışmalar bir araya getirilmiştir. Makale, böylesine zengin ve nitelikli bir eserle ilgili bundan sonra yapılacak bilimsel çalışmalar için araştırmacılara kaynak bulma hususunda kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca yeni çalışmaların yapılmasına yol açacağına da öngörmekteyiz.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

KAYNAKÇA

- Aktaş, Muhammet Mutlu (2018). Bâkî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, *Littera Turca*, Volume: 4, Issue: 4, s. 876-913.
- Ayverdi, İlhan (2006). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Bülbül, Tuncay (2017). Kelile ve DimneHikâyelerinin Yaratımı ve Aktarımı: Panca Tantra'dan Hümâyünnâme'ye, *International Journal of Languages Education and Teaching*, Volume: 5, Issue: 4, s. 978-995.
- Çağdaş, Kemal (1962). *Pançatantra Masalları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Durmuş, İsmail (2002). Kitâbiyat, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 26, s. 83-85. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kitabiyat#1> (02.02.2024).
- Erken, Jülide (2018). Tezkireler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi, *Mecmua*, Yıl: 3. S. 6. s.35-77.
- Gıynaş, Kamil Ali (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. S:25. s. 245-260.
- Kalyon, Abuzer (2004). Kelile ve Dimne'nin Tercüme Serüveni, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Sayı: 16, s. 227-237.
- Karaismailoğlu, Adnan(2022). "Kelile ve Dimne", <https://islamansiklopedisi.org.tr/kelile-ve-dimne> (02.02.2024).
- Koncu, Hanife (2007). "Yusuf u Züleyha Bibliyografyası", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt:5, Sayı:10, s. 617-630.
- Koncu, Hanife (2007). Leyla ve Mecnun Bibliyografyası, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt:5/Sayı:10 s. 597-615.
- Koşık, Halil Sercan (2013). Nef'î Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi. *Turkish Studies*. Volume 8/1. Winter 2013. p.1977-1993.
- Öztoprak, Nihat (2013). Âmil Çelebioğlu'nun Bibliyografyası. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 10. İstanbul. s.13-24.
- Selçuk, Bahir (2019). Nergisî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:29, Sayı:2, s. 57-72.
- Sultanov, Rahim (2004). *Kelile ve Dimne (Redaktör: Muhammadaga Sultanov)*. Bakü: Önder Neşriyat.
- Şığva, Bülent-Özsoy, Ebru (2022). Gülistân Hakkında Türkçe Çalışmalar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 144-79.

Türk Dili ve Edebiyatı İncelemeleri Dergisi

Year: 2 - Number:1 p. 94-114, Summer 2024

Toska, Zehra (1989). *Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne Çevirileri ve Kul Mesûd Çevirisi*,
Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.